

NJEMAČKI SUSTAV OBRAZOVANJA SOCIJALNIH RADNIKA

Nino Žganec

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Studijski centar socijalnog rada

UVOD

Njemački socijalni rad obilježen je prilično jasnom podjelom između tzv. "državnog" i "nedržavnog" socijalnog rada. Takva distinkcija proizlazi iz sustava organizacije socijalne skrbi koja je, s jedne strane, na brizi države preko saveznih zemalja i gradova, a s druge su strane "nedržavni" nosioci ili tzv. vodeća udruženja za socijalnu dobrobit. U Njemačkoj postoji šest vodećih organizacija (nedržavnih) koje djeluju u području socijalne skrbi: To su: Arbeiterwohlfahrt, Deutscher Caritas-Verband, Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband, Diakonisches Werk der Evangelischen Kirche Deutschlands, Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland te Deutsches Rotes Kreuz. Dok je država na sebe preuzela poslove s područja socijalnog rada koji su pretežno upravnog karaktera, dotle su slobodni nosioci (gore spomenuti) uglavnom orijentirani praktičnim aktivnostima socijalnog rada na razini rada s pojedincima, grupama i zajednicama koristeći se pri tome svim poznatim metodama i tehnikama suvremenog socijalnog rada.

Obrazovanje socijalnih radnika u Njemačkoj prilično je heterogeno organizirano (u formalnom smislu), ali je utemeljeno na stručno-znanstvenim i za sva obrazovna mjesta važećim načelima.

Položaj njemačkog socijalnog radnika u njemačkom društvu nije izrazito visok, no unazad nekoliko godina situacija se mijenja, i to zbog značajnog razvoja sustava školovanja za socijalna zanimanja, profesionalizacije struke i stvaranja vlastite znanstvene zajednice socijalnih radnika. Uz više od 50 obrazovnih mjesta za socijalne radnike u Njemačkoj postoje i instituti za socijalni rad i brojne "izvaninstitucionalne znanstvene inicijative" socijalnih radnika koje su vidljive kroz provođenje znanstvenih ili stručno - znanstvenih projekata.

Općenito, može se reći da njemački primjer pokazuje da profesija socijalnog radnika u socijalnoj državi ili državi usluga kakva je Njemačka postaje zanimanje budućnosti.

POVIJESNI RAZVOJ

Obrazovne ustanove za socijalna zanimanja u Njemačkoj nastajale su stoljećima. S rastom industrijalizacije i rapidnim povećanjem socijalnih problema dotadašnji oblici javne skrbi za siromašne nisu zadovoljavali. Tako su na značenju dobile, u povećanoj mjeri, privatno organizirane, razumljivo karitativne crkvene grupe, ali također i građanska udruženja. Osnova njihova rada bila je dobrovoljna - volonterska pomoć. U središtu rada bila je, ponajprije, skrb za siromašne, borba za smanjenje smrtnosti dojenčadi i majki, briga za "ugroženu" omladinu i odrasle. Ipak, uvidjelo se ubrzo da dobrovoljni pomagači, uglavnom žene, nisu dorasli tim zadacima.

Paralelno s time razvijala se povećana svijest o svojevrsnoj državnoj obvezi prema tim ženama. Zaključeno je da bi bilo potrebno te dobrovoljne pomagače sustavno školovati. Godine 1893. osnovano je udruženje "Djevojačkih i ženskih grupa za rad na polju socijalnog pomaganja". Udruženje je preuzelo zadaću "obrazovanja" uglavnom kroz pojedinačna predavanja. Godine 1897. proveden je prvi cjeloviti tečaj o "njezi siromašnih". Godine 1899. udruženje organizira prvi put cjeloviti godišnji tečaj za stručni rad u socijalnoj skrbi. Taj tečaj bio je početak obrazovanja za socijalna zanimanja u Njemačkoj. Njegov sadržaj bile su: djelatnosti u jaslicama i dječjim vrtićima, praktično i teoretsko uvođenje u njegu siromašnih, učenje odgoja i narodne privrede. Ostale socijalne organizacije slijedile su taj primjer. Iz tih početaka razvile su se prve obrazovne ustanove za socijalna zanimanja za žene:

1905. "Kršćansko - socijalna ženska škola" - Evangelički ženski savez u Hannoveru, 1908. "Socijalna ženska škola" u Berlinu, vodila ju je Alica Salomon,

1909. "Socijalna ženska škola unutrašnje misije" u Berlin - Spandau i "Socijalno - karitativno školovanje" Katoličkog udruženja žena u Münchenu.

Godine 1912. postoji 12 takvih škola u Njemačkoj s jednim općenitim dvogodišnjim obrazovanjem.

Prvi svjetski rat ubrzao je opći razvoj ženskih zanimanja, a posebno raste potražnja za ženskom radnom snagom u organizacijama javne skrbi čiji se rad povećava zbog rata i pogoršanih materijalnih prilika širokog kruga stanovništva. Tako se do 1918. godine povećava broj socijalnih ženskih škola za daljnjih 13. Njihova kvaliteta bila je veoma različita. Bilo je prijeko potrebno koordiniranim djelovanjem tu kvalitetu ujednačiti.

Na poticaj A. Salomon osnovana je 1917. godine "Konferencija socijalnih ženskih škola Njemačke". Ta se udruga morala vrlo brzo braniti od uplitanja pruskog Ministarstva unutrašnjih poslova i pruskog Ministarstva za duhovničke i nastavne poslove koji su namjeravali skratiti trajanje obrazovanja na 18 mjeseci. Državno uređenje obrazovanja tada je propisano naredbom i odredbom za struku novoosnovanog pruskog Ministarstva za narodnu dobrobit u listopadu 1920. Ta je odredba bila osnova za obrazovanje socijalnih zanimanja u Njemačkoj do nakon Drugog svjetskog rata. Državne promjene Weimarske Republike djelovale su također i na praksu i obrazovanje za socijalna zanimanja. U godinama 1922 - 1924. donijete su pravne odredbe koje narednih desetljeća uređuju javnu socijalnu pomoć (1922. godine Zakon o skrbi za mlade, 1923. godine Zakon o sudovima za mlade, 1924. godine Odredba o obvezi skrbi).

Time se konsolidiralo i obrazovanje. Otvaraju se socijalne ženske škole ili škole socijalne skrbi kao i seminari za odgojiteljice u dječjim vrtićima i za voditeljice rada s mladima.

Pretežno prevladavaju obrazovne ustanove za djevojke i žene, no zbog rata i inflacije socijalne se zadaće povećavaju pa postaje nužno da se i muškarci uključuju u zanimanja na području socijalnih službi. Ta tendencija korespondira s razvojem pokreta visokih narodnih škola, a posebno s pedagoškim omladinskim pokretom. Ta generacija omladinskih pokreta, oblikovana kroz ratna iskustva i kroz pokret za socijalizam, razvila je kritičko mišljenje o potrebi povezivanja sa socijalnim službama.

Razvija se i obrazovanje. Godine 1923. omogućuje se pristup muškarcima na socijalni rad na berlinskoj Visokoj školi za politiku kroz tečaj o skrbi za mlade. Prva odredba o

državnom priznanju za muškarce u socijalnim zanimanjima postoji u Pruskoj od 1927. godine.

Sljedeći značajan impuls za promjene dolazi tek u 60-im godinama. Stanje obrazovanja tada je sljedeće: 1/3 stručnih škola za socijalni rad i socijalnu pedagogiju u rukama je javnih nosilaca, ostatak nose tzv. slobodni nosioci - pretežno konfesionalni. Škole u pravilu imaju od 25 do najviše 200 učenika te jednog do pet zaposlena docenta na socijalnom području i "iskusnih praktičara".

Te su škole u nastavnoj ponudi bile nepotpune. Obrazovanje traje, bez obzira na eventualno potrebnu prethodnu praksu i godinu za priznanje nakon državnog ispita, dvije godine, u kojima, prema vrsti obrazovanja, praksa traje od 6 tjedana do 1/4 godine, a teoretska se nastava odvija ukupno 1,5 godinu. Novo uređenje obrazovanja u drugoj polovici 60-ih godina zadržava različite razine. Obrazovna mjesta za odgojiteljice u vrtićima i odgajatelje u domovima u stručnim su se školama za socijalnu pedagogiju (dvogodišnje obrazovanje, državno priznanje nakon jedne godine prakse) promijenila. Obrazovanje za voditeljice rada s mladima odlazi na više stručne škole za socijalnu pedagogiju odnosno socijalni rad (trogodišnje obrazovanje plus godina priznanja). Tada je u SR Njemačkoj i Zapadnom Berlinu bilo otprilike 45 viših stručnih škola za socijalni rad i neznatan broj viših stručnih škola za socijalnu pedagogiju. Sredinom 60-ih godina udio muških studenata dolazi do omjera 1 : 1, a tada opet dolazi do znatne prevage ženskih studenata. Te više stručne škole u zadnjem se desetljeću brzo razvijaju:

- više stručne škole preobrazuju se u visoke stručne škole za socijalna područja, utemeljuju se nove visoke stručne škole i nova stručna područja za socijalne znanosti na visokim stručnim školama i drugim visokim školama,
- diplomiranim studentima dodjeljuje se akademski stupanj diplomiranog socijalnog radnika odnosno socijalnog pedagoga,
- zajednički se vode podvojena područja socijalnog rada i socijalne pedagogije,
- osnivaju se veće i sposobnije obrazovne ustanove (kapacitet im se povećao 1000%!),
- podiže se status pod geslom profesionalizacije,
- obrazovanje se kvalificira.

Godine 1971. više stručne škole dobivaju status visokih stručnih škola. Godine 1974. počela je s radom prva cjelovita visoka škola Kassel (inače se u pravilu i na cjelovitim visokim školama razlikuje studij socijalnog rada i dodiplomski studiji u odgojnim znanostima) sa 6 studijskih semestara i 2 polugodišta integriranog stručno-praktičnog studija s ovim bitnim obilježjima:

- osnovni studij provodi se kao intenzivna problemski orijentirana faza,
- glavni studij integrira opće, glavno područje; studijsko težište orijentirano je prema području djelatnosti, a obvezno obrazovanje odvija se kroz studijske projekte koji su izvedeni iz prakse,
- pojačana je integracija teorije i prakse u jednofaznom obrazovanju kroz stručno-praktični studij koji nadomještava dosadašnju godinu za priznanje,
- uvodi se 9. semestar nakon stručno-praktičnog studija i ispita, što znači trajanje studija od četiri i pol godine.

DANAŠNJA ORGANIZACIJA OBRAZOVANJA

Godine 1980. dovršen je pregled socijalnih studija na stručnim i cjelovitim visokim školama. Pokazalo se da je organizacija i struktura studija prema saveznim zemljama i nosiocima toliko heterogena da se o njoj može govoriti samo vrlo općenito.

Obrazovanje socijalnih radnika/pedagoga odvija se trenutno na otprilike 50 stručnih i cjelovitih visokih škola unutar trostrukog različitog organizacijskog sustava:

1. visoke stručne škole za socijalne znanosti (pretežno u crkvenoj organizaciji, osim u Baden-Württembergu i Berlinu),
2. kao stručno područje socijalnih znanosti (15 puta) ili odvojeno prema socijalnom radu i socijalnoj pedagogiji (14 puta) na stručnim i cjelovitim visokim školama,
3. kao stručno područje, studijski odsjek ili obrazovni smjer integriran u cjelovite visoke škole (npr. Kassel, Essen, Siegen).

S izuzetkom savezne države Nordrhein - Westfalen, gdje i nadalje unatoč zajedničkom obrazovanju postoji različit pravilnik o ispitima za dva područja, tendencija je za integracijom socijalnog rada i socijalne pedagogije na visokim stručnim školama.

Obrazovanje u pravilu traje 6 studijskih semestara i dva semestra prakse, koji su različito uređeni. Ide se za tim da se završni ispit polaže u sedmom semestru.

Studij se raščlanjuje na osnovni studij - traje dva ili tri semestra, glavni studij - traje tri ili četiri semestra, i praktični semestar.

Dvije su načelne mogućnosti:

1. dvofazno obrazovanje: nakon 6 semestara polaže se ispit i završava se s jednom godinom praktičnog obrazovanja na radnom mjestu. Nazivi za tu drugu fazu su različiti: stručni praktikum, godina za priznanje. Nakon toga dobiva se državno priznanje kroz naslov diplomirani socijalni radnik odnosno diplomirani socijalni pedagog,

2. jednofazno obrazovanje s ciljem užeg preplitanja teorije i prakse i intenziviranja praktičnog obrazovanja, dva semestra prakse (studij na mjestu učenja prakse, stručno-praktični studij) uključena su u studij. Ispit i državno priznanje dolaze na kraju studija. Cjelokupno trajanje studija, četiri do četiri i pol godine, time se ne mijenja.

Osnovni studij traje u pravilu 2 semestra i zaključuje se na većini visokih škola s jednim međuispitom, a samo je u nekim slučajevima koncipiran kao problemski orijentirana studijska faza.

Cijeli studij je gotovo potpuno diferenciran prema pojedinim težištima (problemima), pri čemu se često spominje da je nazivlje težišta kod mnogih visokih škola izvedeno više slučajno nego prema nekom sadržajnom konceptu. Taj težišni studij nadopunjava se samo na nekim visokim školama kroz osnovni studij (tzv. Kernstudium).

Tijekom studija studenti sudjeluju u različitim oblicima prakse. U načelu se razlikuju dva oblika prakse:

- blok ili puna praksa, koja se odvija za vrijeme kada nema predavanja. Traje različito od visoke škole do visoke škole: između jednog i tri semestra.

- praksa koja prati semestar i koja se provodi pola ili cijeli dan za vrijeme semestra.

U zadnjim godinama u obrazovanju socijalnih radnika/socijalnih pedagoga sve je značajniji tzv. projekt - studij. Istraživanje provedeno 1980. godine pokazuje da projekti

postoje na skoro svim visokim školama, ali da su na otprilike 1/3 studija projekt - studiji obvezni.

Projekt-studij u Kasselu je za takvu vrstu studija primjer. On služi posredovanju teorije i prakse pod aspektom stručno-praktičnog rješenja problema. Projekte vode visoke škole putem odgovornih docenata, a dogovori o projektima zaključuju se s nosiocima jedinica prakse. Za vrijeme trećeg semestra odvija se predfaza za ulazak na projekt. Radi li se o novoosnovanom projektu, inicijalna faza projekta odvija se zajedno s ulaskom novih studenata. U predfazi se izviđa teren, organiziraju se posjeti, kontakti s predstavnicima iz prakse, raspravlja se o povijesti projekta. Predfaza se završava s dokumentiranjem. U 4. i 5. semestru odvija se praktična djelatnost studenata koja se treba orijentirati na potrebe projekta. Za vrijeme studija student sudjeluje u sljedećim poslovima u sklopu projekta:

- praktična djelatnost (u pravilu 4 sata tjedno),
- sastanci članova projekta (plenum) u vezi s organizacijom praktičnog rada (u pravilu 2 sata tjedno),
- plenum u vezi rada na koncepciji i strategiji projekta (u pravilu 2 sata na tjedan),
- supervizija odnosno praktično savjetovanje te savjetovanje i vođenje od strane praktičara,
- teorijska razmatranja u vezi s projektom (u pravilu 4 sata tjedno).

Praktično obrazovanje ulazi u praktični semestar odnosno u godinu za priznanje zanimanja. Ovisno o saveznoj zemlji, organizira se 40-tjedna praksa kao godina priznanja zanimanja nakon diplomiranja ili u 5. i 6. semestru (npr. Bayern) ili u 4. i 7. semestru (npr. Mannheim).

U Kasselu je uspješno isproban jednofazni koncept obrazovanja u obliku stručno-praktičnog studija; stručno-praktični studij u dva polugodišta služi učvršćenju i proširenju dotada stečenih iskustava koja se tiču intervencija, metoda, strategija socijalnog rada/socijalne pedagogije, daljnjim informacijama o institucionaliziranoj stručnoj praksi socijalnih zanimanja i samoiskustvu u stručnim organizacijskim strukturama. Praktično se radi 15-20 sati tjedno.

Drugo polugodište vodi studenta izvan visoke škole na mjesto prakse prema njegovom izboru, ako su ispunjeni ovi uvjeti:

- ono treba omogućiti superviziju odnosno praktično savjetovanje,
- treba sadržavati intervencijske oblike proizašle iz iskustva na projektu, posebno na području uprave,
- mora biti zaključen okvirni obrazovni ugovor između nosioca prakse i cjelovite visoke škole.

Praktična djelatnost u tom vremenu iznosi, uključujući pripremno vrijeme, 32 sata tjedno, a visoka škola nudi i popratne aktivnosti (8 sati tjedno).

DVA KARAKTERISTIČNA TIPA OBRAZOVANJA SOCIJALNIH RADNIKA U NJEMAČKOJ:

1. SVEUČILIŠTE - CJELOVITA VISOKA ŠKOLA - ESSEN STRUČNI SMJER SOCIJALNIH ZNANOSTI STUDIJSKI ODSJEK SOCIJALNOG RADA

Studij socijalnog rada zajedno sa studijem socijalne pedagogije sastavni je dio područja socijalnih znanosti, što znači da je organiziran drukčije nego npr. organizacija visokih stručnih škola (primjer Freiburga). Studij socijalnog rada u Essenu, koncipiran je kao studijski odsjek socijalnog rada unutar stručnog područja socijalnih znanosti na Sveučilištu - cjelovitoj visokoj školi u Essenu).

Cjelovite visoke škole (njem. Gesamthochschulen) postoje od 1970. godine samo u saveznoj zemlji Hessen (cjelovita visoka škola Kassel) i Nordrhein - Westfalen (5 cjelovitih visokih škola i specijalni oblik dopisnog fakulteta Hagen). Cjelovite visoke škole obuhvaćaju sveučilišta, pedagoške visoke škole i visoke stručne škole, a djelomično i umjetničke visoke škole. Pored svučilišnih studija i primijenjenih studija cjelovite visoke škole nude mnoštvo stručnih smjerova integriranih studija sa zajedničkim osnovnim studijem i različito stupnjevanim završetkom nakon 3 ili 4 godine. Cjelovite visoke škole imaju pravo promocije i habilitacije kao i sveučilišta. Apsolventi trigodišnjih studija moraju, u pravilu, apsolvirati jednogodišnji studij dogradnje da bi im se dopustila promocija. Od svojeg nastanka početkom 70-ih godina, cjelovite su se visoke škole, uz zadržavanje posebnosti svojih studijskih ponuda, približavale sveučilištima te krajem 70-ih godina uvode dodatnu oznaku - sveučilište. One bi se, slično kao i tehničke visoke škole, mogle označiti kao poseban tip sveučilišta. Studij socijalnog rada obuhvaća u pravilu 6 semestara tijekom kojih student sudjeluje na predavanjima i drugim oblicima nastave uključujući praksu od najmanje 90 radnih dana u organizacijama socijalnog rad. Opseg studija propisan je jedinstveno za sve studije: studij stručnog područja socijalnih znanosti uključujući popratnu praksu iznosi najmanje 130 semestarskih sati. Od sveukupnog opsega studija, najmanje 60 semestarskih sati otpada na osnovni studij (1. do 3. semestar), a najmanje 64 semestarska sata na glavni studij (4. do 6. semestar). Studij obvezne nastave iznosi 70 semestarskih sati, studij izborne obvezne nastave najmanje 52 semestarska sata, a studij izborne nastave 8 semestarskih sati. Studij je koncipiran tako da student u okvirima ispitnog pravilnika može sam odabrati predmete odnosno obveznu i izbornu-obveznu nastavu u propisanom omjeru, što znači da može za vlastitu pripremu i produblivanje materije sudjelovati na dodatnim oblicima nastave na drugim studijima.

Student treba za vrijeme studija, putem stručnointegrirane teorije i prakse i studija koji je izveden iz načela struke, steći znanstveno utemeljenu kompetenciju djelovanja. Osnovni studij služi, prije svega, stručnoj orijentaciji i razradi studijskih metoda i tehnika. Nadalje, tu dolaze teoretske osnove socijalnog rada, i konačno, tu su koncepcijske i praktične osnove specifičnih metodskih postupaka u socijalnom radu. Krajem osnovnog studija počinje nastava političkih, pravnih i organizacijskih okvirnih pretpostavki. Glavni studij, koji razrađuje političke, pravne i organizacijske pretpostavke, koncentriran je u 4. i 5. semestru. Od 4. semestra povećava se sudjelovanje studenata u nastavi koja obrađuje profesionalne

koncepte rada. Posebno težište glavnog studija čini studij produbljenih područja. Prema kraju studija slijedi obrada razvoja, trenutne situacije i daljnjeg razvoja socijalnog rada.

Plan studija služi studentima zapravo za oblikovanje vlastitog obrazovanja. Studij je podijeljen na studijska područja koja student, u okvirima propisane obvezne nastave, posjećuje i kreira konkretan vlastiti studij.

Studijska područja su:

1. orijentacija, 2. teoretske podloge, 3. methodske radnje, 4. politički, pravni i organizacijski uvjeti socijalnog rada, 5. profesionalni radni koncepti, 6. područja produbljanja, 7. profesionalizacija/razvoj struke, 8. praksa.

Nastava na studiju ima ove oblike:

1. predavanja, 2. seminari, 3. vježbe, 4. projekti, 5. ekskurzije, 6. supervizije, 7. kolokviji, 8. samoiskustvene i trening-grupe.

Obvezni ispiti za studij socijalnog rada su ovi:

1. metode socijalnog rada - stručni ispit,
 2. pravna znanost - stručni ispit,
 3. sociologija - stručni ispit,
 4. izborni ispitni predmet:
 - politička znanost, uključujući socijalnu politiku ili upravu i organizaciju -stručni ispit,
 - 5. Izborni ispitni predmet:
 - psihologija ili socijalna medicina, uključujući psihopatologiju - stručni ispit
 - 6. Izborni ispitni predmet:
 - odgojna znanost ili medijska pedagogija ili socijalna filozofija/socijalna etika ili drugi socijalno-znanstveni predmet,
 - 7. pod 4. ne izabrani predmet,
 - 8. pod 5. ne izabrani predmet.
- Studij završava s diplomskim ispitom, te na temelju njega i uspješno završene jednogodišnje stručne prakse dolazi do državnog priznanja kroz naslov diplomirani socijalni radnik od za to nadležne ustanove pojedine savezne zemlje.

2. *KATOLIČKA VISOKA STRUČNA ŠKOLA ZA SOCIJALNE ZNANOSTI I RELIGIJSKU PEDAGOGIJU - FREIBURG*

U saveznoj zemlji Baden - Württemberg ima 7 visokih stručnih škola za socijalne znanosti. Zakon o visokom školstvu Njemačke kao visoke škole definira sveučilište, pedagoške visoke škole, visoke škole za umjetnost i visoke stručne škole. Sve su one ravnopravne, ali se razlikuju prema pojedinom profilu.

Osnivanje visokih stručnih škola počinje 1969/71. djelomično nadograđujući se na različite oblike ranijih ustanova kao što su inženjerske i više stručne škole. I visokoškolska politika usmjeravala se na samostalnu budućnost i u tome ju je podržala privreda kao najveći preuzimač diplomanada. Pravni propisi pojedinih saveznih zemalja mogu utvrditi različite zadaće različitim oblicima visokih škola. Tako su danas visoke stručne škole priznate kao samostalni osnovni tip visokih škola koji uvelike doprinosi diferencijaciji visokoškolskog sustava. U okvirima za sve visoke škole važećih temelja iz okvirnog zakona o visokom

školstvu, stručni visokoškolski studiji i sveučilišni studiji orijentirani su različitim obrazovnim ciljevima. Prema posebnosti utvrđivanja zadaća, savezne zemlje pravno su regulirale područje visokog školstva u posebnim zakonima o visokim stručnim školama. Prema tim su zakonima visoke stručne škole tijela javnog prava i ujedno organizacije pojedinih saveznih zemalja s pravom samouprave u okvirima zakona. One imaju vlastito pozitivno pravo. Njihovo osoblje zaposleno je u službi savezne zemlje, a financira ih se također preko savezne zemlje. Visoke stručne škole obrazuju na temeljima primijenjeno utemeljene nastave za stručnu djelatnost koja traži primijenjene znanstvene spoznaje i metode ili sposobnosti za umjetničko oblikovanje. Pretpostavka za studij na visokoj stručnoj školi je stručno-visokoškolska zrelost. Većinom se traži tzv. predpraktikum od jedne ili pola godine ili završeno stručno obrazovanje.

Povezanost znanosti i prakse u nastavi bitno je obilježje visokih stručnih škola u koje spada i područje socijalnog rada. Kroz obrazovanje izvedeno iz prakse na znanstvenim osnovama visoke stručne škole veoma su zanimljive za buduće studente, ali i tržište rada zainteresirano je za njihove diplomande. Diploma visoke stručne škole priznata je širom Europe. Svaki treći student u Njemačkoj upisan je danas na neku visoku stručnu školu.

Prema broju studenata Katolička je visoka stručna škola za socijalne znanosti i religijsku pedagogiju u Freiburgu najveća od istog tipa škola u saveznoj zemlji Baden - Württemberg. Otprilike 850 studenata (što čini oko 1/3 upisanih na visoke stručne škole za socijalna zanimanja u ovoj saveznoj zemlji) upisano je na studij socijalnog rada, socijalne pedagogije, domske pedagogije ili religijske pedagogije na visokoj stručnoj školi Freiburg.

Nastavno tijelo čine 24 profesora i 8 nastavnika stručne škole te 130 opunomoćenih nastavnika. U upravi visoke škole zaposleno je 26 djelatnika. U jesen 1992. godine otpočeo je studij za njegovatelje što je značilo daljnje povećanje broja studenata, nastavnika i djelatnika uprave.

Katolička visoka stručna škola osnovana je 1. 10. 1971. godine iz više ranije postojećih organizacija i stoji na dugogodišnjim tradicijama Katoličke crkve u području obrazovanja za socijalna zanimanja. Pravni nosilac visoke škole je zajednički korisno društvo s ograničenom odgovornošću (njem. GmbH), čiji su članovi: nadbiskupija Freiburg, biskupija Rottenburg - Stuttgart, Njemački Caritas, Caritas za nadbiskupiju Freiburg i Caritas za biskupiju Rottenburg - Stuttgart. Savezna zemlja Baden - Württemberg priznala je Katoličku visoku stručnu školu i sudjeluje u njezinom financiranju.

Samouprava

Prema svojem statutu Visoka stručna škola ima vlastitu samoupravu kroz svoje organe - to su: rektor, senat, voditelj stručnog područja, konferencija stručnog područja. U kolegijalnim organima sudjeluju i studenti putem izabranih predstavnika, a oni također preko svojih predstavnika, sudjeluju i u izboru rektora i voditelja stručnog područja.

Statut Katoličke visoke stručne škole Freiburg predviđa da se studenti udružuju u zajednički studentski savez. Za očuvanje specifičnih interesa ženskih pripadnica visoke stručne škole izabire se senat ženskih predstavnica.

Zadaci

Statutom su propisani zadaci Katoličke visoke stručne škole na planu nastave, daljnjeg obrazovanja, koje je na znanstvenim osnovama orijentirano prema praksi i koje je jednakovrijedno onom na državnim visokim stručnim školama. Isto tako treba se brinuti da svojoj djelatnosti daje poseban oblik koji će je označavati kao kršćansku obrazovnu organizaciju te time činiti prepoznatljivom pred ostalim organizacijama. Taj specifični profil stvara Katolička visoka stručna škola Freiburg kroz nastojanje da svojim studentima omogući kvalificirano obrazovanje na visokoj znanstveno-stručnoj razini i osposobljava ih da vlastiti život oblikuju na načelima kršćanske odgovornosti te da njihova služba koristi čovjeku i društvu.

Kroz Statut Katoličke visoke stručne škole postavljeni su i zadaci - kroz daljnje obrazovanje pridonositi kvalificiranju socijalnog i religijsko-pedagoškog rada i sudjelovati, kroz rad, istraživanje i razvoj, na znanstvenom fundiranju i daljnjem razvoju socijalnog i religijsko-pedagoškog rada. Ne samo u daljnjem obrazovanju nego i u istraživanju, Katolička visoka stručna škola ima važnu funkciju za regiju i nosioce socijalnog rada, a djelatnost koju obavlja povratno djeluje kroz iskustveno znanje na Visoku školu.

Udruženja u području visokog školstva

Katolička visoka stručna škola Freiburg sastavni je dio nacionalnog i internacionalnog sustava visokog školstva. Članica je više međunarodnih i njemačkih udruženja u području visokog školstva.

Na regionalnoj razini član je studentskog pokreta Freiburg, na republičkoj razini uključena je u Konferenciju rektora i voditelja stručnih područja na visokim stručnim školama za socijalna područja u Baden - Württembergu, na nacionalnoj razini član je Njemačke rektorske konferencije visokih škola u Njemačkoj i Konferencije voditelja stručnih područja na visokim stručnim školama za socijalna područja Njemačke. Za unapređenje međunarodnih odnosa na području visokog školstva član je Konfederacije visokih stručnih škola i viših stručnih škola za socijalna područja u regiji Obersrhein (RECOS) i međunarodnog udruženja škola za socijalni rad (IASSW).

Katolička visoka stručna škola Freiburg prima financijska sredstva iz programa Evropske zajednice - ERASMUS i TEMPUS za njegovanje kooperativnih odnosa s inozemnim visokim školama

Javnost rada

Radi javnosti rada i informiranja o životu na školi Katolička visoka stručna škola izdaje jednom mjesečno časopis Katoličke visoke stručne škole FOCUS i sudjeluje u izdavanju zajedničkog časopisa FREIBURGER FORUM s gradom Freiburgom i freiburškim visokim školama. Za informiranje o nastavnim aktivnostima Visoka škola izdaje početkom svakog semestra pregled predavanja i drugih aktivnosti na Školi.

Tijek i koncepcija studija

Katolička visoka stručna škola Freiburg raščlanjena je na 4 stručna područja: socijalni rad, socijalna pedagogija, domska pedagogija i religijska pedagogija. Za svaki od njih uređen je najpogodniji studijski plan. Stručno područje domske pedagogije, osim toga, nudi studij nadogradnje domske pedagogije. Peto stručno područje kojim se uređuje novi studij službe za njegu i planirani studij pedagoške njege tek se priprema.

Uobičajeno trajanje osnovnih studija na svim studijskim smjerovima jest 8 semestara, uključujući integrirani praktični studijski semestar. Studij počinje, za studente prve godine, u zimskom semestru i raščlanjuje se na dvosemestralni osnovni studij i na 6-semestralni glavni studij. Studentima treba pružiti znanstvene spoznaje i praktične vještine i omogućiti im duhovni proces sazrijevanja, osposobiti ih za samostalnu djelatnost u odabranim područjima rada u službi čovjeka i društva. Visokoškolski stručni studij integrira teoretski studij na Visokoj školi i nastavu u praksi za studij s visokim teoretsko-praktičnim odnosom. Na predavanjima, seminarima i vježbama pružaju se znanstvene osnove i metoda saznanja koja slijede praksu što treba omogućiti sukcesivno preuzimanje stručnih uloga budućim stručnjacima. Obvezne praktične faze studija, koje služe neposrednom uvođenju studenata u polje rada, je popratna studijska praksa pod supervizijom za vrijeme glavnog studija, kao i u glavni studij integrirani praktični semestar.

Nakon uspješno završenog studija, ovisno o smjeru, dodjeljuje se studentima visokoškolski stupanj.

Šanse na tržištu rada za diplomande Katoličke visoke stručne škole su dobre. Otprilike polovica diplomiranih namještena je kod državnih, odnosno komunalnih nosilaca, a druga polovica dobiva posao kod tzv. slobodnih nosilaca socijalne skrbi, među kojima u značajnom dijelu kod crkvenih odnosno crkveno-karitativnih nosilaca.

Studijski smjer socijalnog rada

U stručnom području socijalnog rada obrazuje se za pomažuće, savjetovališne, obrazujuće, planirajuće, organizacijske i upravne djelatnosti. Na praktično orijentiranom studiju omogućuje se pojedinačni izbor zanimanja na tri studijska usmjerenja:

- obiteljski orijentirani socijalni rad,
- socijalni rad orijentiran radu u zajednici,
- resocijalizacija i rehabilitacija.

Diplomirani socijalni radnici rade na ovim područjima:

- pomoć u obitelji pri individualno i socijalno prouzročenim krizama i poteškoćama, rad s osobama sa smetnjama zajedno s pomoći obitelji, zdravstvena pomoć, javna pomoć u odgoju "ugrožene" omladine kao mjere podrške obitelji, ambulantska i stacionarna pomoć za stare ljude;

- socijalni rad u zajednici i socijalni rad orijentiran na zajednicu: rad u socijalnim žarištima, u područjima stanovanja sa socijalnim problemima, sa zapostavljenim narodnosnim grupama, u crkvenim općinama, socijalni rad s planerskim funkcijama u organizacijama socijalnog rada - ustanovama i udruženjima;

- savjetovanje i pomoć osobama koje podliježu krivičnim kaznama (pomoć pri omladinskim sudovima, pomaganje i nadgledanje uvjetno kažnjenih, organiziranje izvršenja

kazne, savjetovanje otpuštenih kažnjenika, grupa stanara i zajednice stanara za one koji podliježu kaznama), za ovisnike (psiho-socijalna i savjetovanišna organizacija, terapijske grupe stanovanja, grupe za samopomoć).

Koncepcija studija socijalnog rada

Osmosemestralni studij socijalnog rada na Katoličkoj visokoj stručnoj školi Freiburg raščlanjen je na dvosemestralni osnovni i 6-semestralni glavni studij. U glavnom studiju integriran je popratni studijski praktikum (koji traje skraćeno vrijeme) u 3. i 4. semestru i jedan praktični semestar (praksa s punim vremenom rada) u 5. i 6. semestru. Po ispunjavanju svih pretpostavki, studenti nakon završetka studija dobivaju visokoškolski stupanj diplomirani socijalni radnik (visoka stručna škola). Na zahtjev i ispunjenje svih pretpostavki i izriče se, od strane savezne zemlje, državno priznanje.

Studij socijalnog rada obuhvaća ove predmete:

Osnovni studij:

- Uvod u socijalni rad,
- Oblici i metode socijalnog rada,
- Uvod u tehnike znanstvenog rada,
- Umjetničko obrazovanje i medijska pedagogija,
- Pedagogija,
- Socijalna i društvena politika,
- Filozofske i teološke osnove socijalnog rada,
- Političke i ekonomske osnove socijalnog rada,
- Psihologija,
- Pravo,
- Sociologija,
- Statistika za socijalne radnike,
- Socijalna medicina;

Glavni studij:

- Oblici i metode socijalnog rada,
- Empirijska društvena istraživanja,
- Odgojne znanosti,
- Obiteljsko pravo,
- Pravo o pomoći mladima,
- Umjetničko obrazovanje i medijska pedagogija,
- Političke znanosti,
- Psihologija,
- Pravo o socijalnoj pomoći,
- Socijalna i društvena politika,
- Sociologija,
- Teorijsko - praktični semestar,
- Teorije i koncepti socijalnog rada,
- Upravno pravo,
- Vrijednosne orijentacije u socijalnom smislu.

OPĆENITO O SUSTAVU NJEMAČKOG VISOKOG ŠKOLSTVA

Visoke škole su organizacije tercijarnog obrazovnog područja. Prema reformi Wilhelma von Humboldta početkom 19. stoljeća, koji dijeli škole i visoke škole, samo su sveučilišta bile visoke škole. Budući da je visokoškolsko pravo - pravo pojedinih saveznih zemalja, a savez postavlja samo okvirni zakon, postoji danas mnoštvo tipova visokih škola.

Formalnopravno nedostaje sveobuhvatna legalna definicija, pravna oznaka za visoke škole. Okvirni zakon o visokim školama govori, osim o sveučilištima, pedagoškim visokim školama, umjetničkim visokim školama i visokim stručnim školama, o "ostalim organizacijama obrazovanja koje su prema pravu saveznih zemalja državne visoke škole".

Zakoni o visokom školstvu saveznih zemalja utvrđuju što su za pojedinu saveznu zemlju "visoke škole", ali nedostaje, materijalnopravno, pravna definicija.

Ipak, prema jednoj materijalnopravnoj oznaci visoke škole su organizacije sa samostalnom pravnom osobnošću i pravom na akademsku samoupravu, s vlastitim pravom uređenja (temeljnih propisa) i pravom na zahtjev za zrelošću i maturom kao pretpostavkom upisa studenata. Visoke škole, prema postavljenim zadacima, služe njegovanju i razvoju znanosti i umjetnosti kroz istraživanje, nastavu i studij. Visoke škole pripremaju studente za stručne djelatnosti koje traže primjenu znanstvenih spoznaja i znanstvenih metoda ili sposobnost za umjetničko oblikovanje.

Pored uobičajenih državnih visokih škola, postoje također privatne visoke škole ili nedržavne, ali državno priznate. U nedržavne visoke škole, prema pravu saveznih zemalja, ubraja se i Savezna visoka škola za obranu i savezne visoke stručne upravne škole. Ovdje spadaju i crkvene visoke stručne škole.

Visoke škole prema nosiocima i prema predmetu izučavanja mogu se podijeliti ovako:

A. Podjela prema nosiocima:

1. državne visoke škole prema pravu saveznih zemalja,

2. nedržavne visoke škole, i to:

- crkvene visoke škole,

- privatne visoke škole,

- poseban oblik saveznih visokih škola:

- visoka škola savezne obrane

- visoka stručna upravna škola (one se formalno uračunavaju u nedržavne visoke škole).

B. Podjela prema predmetu izučavanja:

1. znanstvene visoke škole:

- sveučilište sa širokim spektrom predmeta,

- tehnička sveučilišta - posebno inženjerske znanosti i prirodnoznanstvene discipline,

- pedagoške visoke škole,

- visoke škole/sveučilišta savezne obrane,

- posebne visokoškolske organizacije (npr. veterinarska visoka škola Hannover),

2. umjetničke visoke škole,

3. visoke stručne škole s naglašenom primijenjenom orijentacijom,

4. cjelovite visoke škole.

Referencije:

1. Bischoff, F. (1992): Hochschul - und Wissenschaftrecht von A - Z; Verlag C.H. Beck, München.
2. Oelschlägel, D. (1987): Ausbildung für Sozialarbeiter/Sozialpädagogen; Studienausgabe, Neiwied, Darmstadt.
3. Schwalb, H. (Red.) (1992): Wir stellen uns vor: Die Katolische Fachhochschule für Sozialwesen und Religionspädagogik Freiburg i. Br.; Der Rektor der KFH für Sozialwesen und Religionspädagogik, Freiburg i. Br.
4. Universität - Gesamthochschule - Essen (1987): Studienordnung für die Studiengänge der Fachrichtung Sozialwesen an der Universität - Gesamthochschule - Essen; Essen.